

DEBRECEZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Egész évre 10 frt — kr.
Félévre " " 50 "
Negyedévre " " 25 "
Egy órára " " 10 "
Egyes szám ára 4 kr.

Felelős szerkesztő: **BARTHA MÓR.**
Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díj:
Hat hasábos petit sorért 5 kr. Nagyobb terjedelmű, többesrői hirdetések alku szerint jutányos áron vétetnek fel. Bélyegdíj minden külön beigtatásért 30 kr.

Az iskolázás.

II. A tanítóképző intézetek.

Ha az elemi iskoláknak nagy fontosságot tulajdonítottunk, mint amelyek az egész emberiség legnagyobb részét segítik a szükséges ismeretek megszerzésére: akkor következetes dolog, hogy ezen fontosságot fokozatban tulajdonítsuk a tanítóképző intézeteknek, mint amelyek az elemi iskolák tanítóit juttatják azoknak a tudományoknak birtokába, melyekkel ők közhasznú feladatoknak megfelelőhetnek.

A modern kor szüleményei a tanító intézetek is, mert hajdan sem magánosok, sem az állam nem állítottak ilyeneket. A középiskolák egyszersmind tanítóképzők is voltak. Persze nem foglalkoztak tüzetesen sem elméletileg, sem gyakorlatilag a tanítással, hanem amint ők tanították, feltételezték növendékeikről, hogy azokonképpen tanítani tudnak is; kibocsátották őket, kivált ha énekelni is tudtak, amit többre becsülték, mint a tanítást — előbb tanító-énekes-egédeknek — praepceptor — aztán, ha az akadémiai tanulmányokat is bevégezték, tanító-énekeseknek, iskola igazgatóknak — rektoroknak. — Ezen jól díjazott állásban eltöltött 2—3 év után aztán mentek tovább: lelkész-, orvosi-, ügyvédi stb. pályára. Mert akkor a „deák olyan valami volt, akiből minden lehetett“; az iskolák universzális készütséget ad-

tak, amit gyakorlatilag ezzel a közmondással jellemeztek: „ex omnibus aliquid, ex toto nihil.“ A nagyobb, legtöbbször városi egyházak iskolái mellett, amelyek többnyire kis gimnáziumok is voltak, volt ezen kellemes helyzetök a tanítóknak. Nem unhattak rá a terhes foglalkozásra két-három év alatt s a kor kívánalmához képest többnyire elismeréssel és egy kis pénzmagra szerttéve távoztak magasabb és állandó szakpályájuk előkészítő intézeteibe — az egyetemre vagy a jurateriára stb. És lettek belőlük nagy férfiak! Miért maradtak volna állandóan a tanító pályán? . . . Hisz akik ott maradtak a falusi iskola dohos falai közé börtönözve, azok már magok sem tartották szerencsájüket valami nagy isteni kedvezésnek, sőt keserű zugolódással szokták mondani: „quem Dii odere, praepceptorem fecere.“ Erről gondoskodott a méltányosságot nem ismerő néo s ettől nem mentette meg az iskola ügyével nem, vagy nagyon keveset törődő felsőbbség.

Most! az universzális zsenik kora lejárt, szakpályára készütséget követel a világ, a felsőbbség és a gyakorlat. Tanítókká is szakoklevéllel lehet lenni, amit megfelelő elméleti és gyakorlati képzés után adnak a tanítóképző intézetek. A tanítóképző intézetek tehát modern államokban a legfontosabb kulturintézetek legfontosabbjai; amik tudományt és művészetet alkotják a tani-

tóságot, mert nemcsak technikai ügyesség kell immár csak a foglalkozáshoz, hanem tudomány s lelektanilag irányozni tudás.

Am ehez mi ne szóljunk. A magas színvonalra emelt tanítóképző intézetek tudják mit és hogyan kell tenniük s megis teszik.

De van-e elég ilyen intézetünk? . . . A tanító állások betöltésére kiirt pályázatok meddősége, sőt a tanító-állások üressége mutatja, hogy a tanítóképző intézetek nem képesek annyi tanítót képesíteni, amennyi a megsaporodott és folyton szaporodó népiskolákba szükséges volna. Különösen a szegényebb díjazású és a díj-minimumot is csak kormánysegéllyel adható falusi iskolatanítói állások vannak betöltetlenül; pedig éppen itt, a nép, a zéletismeret szükségleteiből csakugyan nem vehet többet, mint amennyit a népiskola-tanító adhat neki.

Több tanítóképző intézetet tehát és több tanítójelöltet.

Am itt akaratlanul meg kell állnunk. Több tanítójelölt csak akkor lesz, ha a tanítók díjazása a munkateherrel arányos leend. Erről feleljen az iskola fenntartó, akár felekezet, akár állam. Ha a felekezet nem adhat méltányos munkadíjat, mondjon le az iskolafenntartói jogról. Ne nyomorgassa se a tanítót, se az ügyet. Az állam pedig vegye át. Erdeke is; kötelessége is.

A tanítóképző intézetek száma kö-

Boldog házasság.

Írta: **Marczel Prévost.**

Az uram, Pál, el akar engem hagyni. Olyan erő ragadja, mely erősebb nálam. Igen elszakad tőlem, érzem, tudom.

Négy nap óta egyáltalán nem látom. Nem mintha már egészen elhagyta volna a házat, hanem másutt érkezik és nem mutatkozik sem szobámban, sem szalonomban, a hol rendszeren tartózkodom. És az ok? A kis Geneviève születésnapja utáni reggel — utolszor — kísérletet tettem, hogy szívére hassak. Ő rögtön támadásba ment át, kijelentette, hogy az ilyen jelenetek őt örültebe viszik és ürhetetlennek teszik neki a megmaradást a házban. Ugy latszik neki, hogy én elakarom üzni.

Nem, ez már nem az én Pálom. És a testvérenek igaza van, mikor azt mondja:

— Biztosítalak, hogy ez a Prince Ida egyszerűen megbabonázta.

Azután a sógornóm azt tanácsolta, hogy menjünk madame Pontgruenhez.

Madame Pontgruen jósnő és olyan éköveket árul, melyek a babona ellen különösen hatásosak.

A megbabonázott embernek csak egy ilyen követ kell a zsebébe juttatni anélkül, hogy észrevenné és néhány nap múlva a varázslat megszűnik.

Meg vagyok győződve, hogy monsieur Lavertigne, a híres nőhódító, egy egész csomó ily követ hord a zsebében.

Ő, azonban nekem nincs bizalmam ezekben a csudás kövekben. És ha csakugyan volna olyan köv, mely megtörhetné a varázslatot, a melylyel Prince Ida fogva tartja az uramat. A leggonoszabb a dologban, hogy be kell ismernem.

Pál már nem szeret. Ez a tudat úgy nehezedik rám, mint mázsás teher. Elég szomorú dolog, hogyha egy asszonyt az ura megcsal. De ha az asszony emellett érzi, hogy az ura alapjában megis szereti, jobban szereti mint azokat a barátókat, akikkel csak futólag bocsátkozik viszonyba, végül mégis beleörödik a sorsába. De szörnyű, ha be kell látni, hogy a szeretett férfi, akinek föláldozza egész életét őt tehernek tekinti, és a nevében látja az akadályt boldogulására.

Mert Pál minden áron válni akar tőlem és elakarja venni Prince Idát.

Vannak meg emberek, akiknek van bátorságuk megválni az ettől, ha ez nagyon terhes rájuk. De én nem csodálom az ilyen bátorságot. Legutóbb, az ugynevezett jelenet után, amikor a Pál és én ugyszólván elválva élünk, beláttam, hogy milyen könnyű volna öngyilkosságot elkövetni. Könnyű annak, a ki azt hiszi, hogy van joga az élet terhet magát eldobni. Nem vagyok én szabad, nem érzek jogot ahhoz, hogy az élet terhet eldobjam

magamtól. Nagyon érzem, hogy Isten kezében és az ő tulajdona vagyok.

Régi ismerősünk, Delbuit ur rendszerint gunyolódni szokott Pál fölött. Most ő is megváltozott.

— Drága barátóm — mondja Delbuit ur — kell bátorságának lennie tovább élnie, még ha az ura elhagyja is és elárulja, élnie kell a gyermeke kedvéért.

A jó Delbuit! A mióta a helyzet igen komoly, nem gunyolódik Pálról. Figyelmeztet a veszélyre, mely engem fenyeget és szeretne tanácsot lenni a segítségemre, de gondosan kerüli a szeretem szót. Pedig jól tudom, hogy magában így gondolkozik:

— Ha elhagyja őt az ura, életem álma volna, hogy őn legyen a nőm!

De elrejtéi érzelmeit rideg szégyenlősség leple alá. És gyöngédsége e részben nagyon helyén való. Azt hiszem, hogy ha ő ilyen pillanatokban szerelemről beszélne, lemondanék látogatásairól.

— Helytelen, hogy őn nem tud elhatározásra jutni. A válasz elkerülhetetlen és ha őn meg tovább faradozik, a botrány is hozzájárul.

— Miért botrány?

— Mert az ő ura olyan nő kezében van, a ki Paris legráfioáltabb delnöje. Ez a Prince Ida már sok házassági tervével hajótörést szenvedett és most szilárdan eltökélte, hogy nem fog ujabban kudarcot vallani.

rül is van egy kis észrevételünk s akár kell, akár nem, tanácsunk.

Tapasztaltuk, hogy az állami tanítóképző intézetek egész fenyezővel vannak berendezve s mindenök van, amiket szükségelnek. A felekezeti tanítóképzők messze maradnak mögöttük; sokszor még a legszükségesebb sincs az elégséggig. De még tovább! A felekezeteknek, habár az iskolákat nagyobb számban ők tartják fenn, nincs elég képzőintézetük; sőt például tanítónőképzőjük — a protestánsoknak éppen nincs, mert ami örömmük tárgyát képezi — a debreczeni felsőbb leányintézet melletti, még csak utban van, hogy ilyen legyen. A protestáns leányok sokszor nem juthatnak be s ha mégis tanítónőkké akarnak lenni, oly légkörbe jutnak más felekezetek ilyes intézeteiben, amely nem nekik valók. Sapientibus pauca.

Ez a körülmény nagy oka, a kiváltképpen felekezeti nagy tanító-hiánynak.

Segítsen ezen az államkormány az által, hogy a felekezeti tanítóképző intézeteknek, ajánlja fel és adja meg azt a segínyt, amivel ezeket az állami képzők színvonalára emelheti. És segítse a felekezeteket ha a mi viszonyaink köztemi népiskolákat kell fenntartaniok, tanítónőképző intézetek kellő számban felállításában is, hogy legalább a protestánsoknak minden egyházkerületben legyen legalább egy, sőt a tiszántúli nagy egyházkerületben három is, névszerint Debreczenen kívül Szatmáron, Hódmezővásárhelyen.

És ha a felekezetek, talán autonómiájuk veszélyeztetését látják az államsegély elfogadásában, háritsa el a kormány e felelmet azzal, hogy ne kívánjon a segélyszolgáltatásért ellenszolgáltatást

azzal, hogy a képzőintézeti tanárok ki nevezését erősítse, az autonomia sérelmével, mint teszi ezt a gymnasiumoknak sat. nyújtott segély esetében. Elégedjék meg a komoly ellenőrzéssel.

a-r.

BELFÖLD.

Germanizáló tanárok ellen. A kolozsvári egyetemi ifjuság két tanár ellen most nagyon fel van izgatva. Lindner Gusztávot, a kolozsvári tudomány egyetem tanárát, ki Brassóban és Nagy-Szebenben oly kihívó modorban mutatta ki pángermán érzelmeit, a mint Kolozsvárra érkezett, Nap-utczán megabuzogolták. Most meg az egyetemi ifjak tüntetni kézünek ellene. Lindner helyzetét olyosbitja az, hogy egyik kolozsvári lapban ferditve adta elő brassói szereplését. — Ferditését a brassói szász és magyarlapok nyilvánvalóvá tették.

A másik egyetemi tanár Asbóth Oszkár dr. Budapestről, ki a szebeni Teutsch-ünnepen folytonosan és kizárólag németül beszélt a fővárosi magyar egyetem nevében. A fiatalság ezért most elégtételt akar venni.

Sima Ferencz választójoga. Sima a Ferenczet a hetedik kerületben fölvetették a jövő évi választók névjegyzékébe. Sima fölvetele ellen Okolicsányi Géza dr. fől szólóalt és Sima nevének törését kérte. Okolicsányi fől szólásához a «Budapesti Közlöny»-nek három számát, a mely a Sima ellen elrendelt csödre vonatkozó bíróvezést közli. Okolicsányi fől szólása ellen Weitzenfeld Illés észrevetelt adott be s a fől szólás elutasítását kérte, mert Okolicsányi a nyolczadik kerületben lakik s így nem volt joga a hetedik kerületi lista ellen fől szólalni. A központi választmány tegnapi ülesen Okolicsányi fől szólását elutasította mert a nyolczadik kerületben lakik s a hetedik kerületi névjegyzék ellen nem szólhat föl. Egy kuriai döntés alapján azonban, a mely a központi választmánynak megadja a jogot, hogyha tudomására jut, hogy a névjegyzékbe fölvetet ellen csöd van elrendelve, az illetőt

— És ezen érzék hiusága kedvéért akarja megtörni a neje szívét?

— Igen, a homme d'amour szenvedelye a ki a vén kor krizise előtt áll, nem ismer kötelességes szerelmet. Pál örülné, ha azt most egyszerűen kitörölhetné az éők sorából. De ugy látam ez faj önnek, nem is kellett volna szólnom.

A csapas kegyetlen. De nem haragszom a kézre a mely lecsapott reám. Delbuitnak igaza van. Nem az a másik nő üldözött ki engem férjem szivéből, hanem ennek a homme d'amournak örült hiusága, mely megmérgezte szívét.

Ez ellen tehetetlen vagyok. Gensviéve és én, Palra nézve csak a multat jelentjük, éők bizonyítékai vagyunk annak, hogy ő már 50 éves. Végre — legyöztek. A hü szerető nőnek meg kell hallnia, hogy az uram ifjabbnak és szabadnak érezze magát.

Nem küzködöm tovább. A sok bánat megfosztott már utolsó fegyveremtől is. Ha a tükörbe nézek, szeretnék elfutni magam elől, olyan agyonsirt az arczom.

Házasságom két esztendőjét zavartalan boldogságban éltem, mig Pál hü volt hozzám. Jött három év, mikor majd végtelenül szerencsetlen voltam, majd boldogságtól sugárzó voltam, a szerint, amint az uram megcsalt, vagy hü volt hozzám. És most ez ujjabb hét esztendő! Elvesztettem minden illuziómat, csendes rezignációban kerestem nesztelen boldogságomat.

És most — mindenek vége. Iszonyu a mi előttem áll. Nő vagyok, a kit a férje gyűlöli, mert különb vagyok mint a férje szeretői...

fől szólás nélkül hivatalból törülheti, Sima Ferencz nevét a hetedik kerületi névjegyzék-ből hivatalból törülte.

Tisztviselő-morál. Biharvármegye felekezeti választmánya Beöthy László főispán elnöklété alatt hozott határozatában a következőket követeli meg a tisztviselőktől:

«A tisztviselőnek a rendészeti intézmények jó hírnevét feltékenyen kell megőrizni, ugy hivatalos eljárásában, mint azonkívül becsületes és tisztességes magaviseletet tanusítania s tetteiben mind azt kell kerülni, a mi az intézmény kisebbítésére szolgálna. Erkölcsi hibáknak (adósságcsinálás, iszákosság) nem szabad előfordulni. A megvesztegethetlenség és igazság kell, hogy a tisztviselő legnélkülözhetetlenebb kellekét képezze, ez alatt értetvén, hogy ne csak pénzzel, vagy pénzérékü ajándékozás által ne legyen megközelíthető, hanem hogy őt magát sem rokonsági kötelek, sem baráti viszony, s egyáltalán semminemü mellétekintetek és érdekek, kötelessége teljesítésétől el ne tantoríthassák, de mindennemü jelentéseiben és nyilatkozataiban csakis a valódi és legtisztább igazságra szorítkozzék.»

Aztán hozzátehetnek, hogy a politikai erkölcsé is megvásárolhatatlan legyen, sőt szilárd meggyőződésének lagyítására vagy elhajlítására főrekvő hivatalos presszió kudarcot valljon és ily meggyőződés t másokban is megbecsüljön.

A szegedi kiállítás.

A kiállításnak nemcsak megnyitása volt fényes és nemcsak kívülről tetszetős, hanem tartalmában is a legjobb benyomást kelti a szemlélőben, mert a terméktől beerkezett anyag mindenből a egkiválóbb, a mit e téren a mezőgazdaság produkálni képes. Sem a millenáris kiállításon, sem egyebütt még, a szegedihez hasonló effektust, mezőgazdasági kiállítás Magyarországon sohasem keltett.

Elvitazhatlan, hogy a kiállítás rendezői szoros összeköttetést tartanak fenn Magyarország legelőkelőbb és legnagyobb birtokosai-val, hogy az országos gazdaságvétség és a mezőgazdasági egyesületek országos szövetsége — tehát az ország két legnagyobb mezőgazdasági tényezője — szinte igaz bizalommal és ritkán tapasztalható aldozatkészséggel támogatta a kiállítási igazgatóság jóindulatu törekvéseit.

Az következik ebből, hogy azok, a kik a szegedi országos mezőgazdasági kiállítást rendezték, alaposan ismerik azt a tónust, melyre a magyar földbirtokos osztály szívesen halgat. Ezért az eredményért a leghálásabb elismeréssel adózhatik a nemzet a kiállítás rendezőinek, a kik egyenként és együttvéve valamennyien kiváló szakférfitak.

Képviselve van a legnagyobb uradalmak közül a szegedi kiállításban: József főherczeg uradalma, örgrófi Pallanicini Sandor uradalma, gróf Almáry Imre, gróf Szapáry Pal, báró Szentkereszty Pal, a Csanádi püspöki uradalom, herczeg Sulkoviszky József Maria, báró Solymossy László, Pathon Leopoldina bárónő, Boncompagni Ludovezi Arduina herczeg nő, gróf Zieby Nepomuk János gróf Chotek, Vecsey Vilma grófnő, gróf Wenkheim Dénes, a nagyváradi káptalan, a mezőhegyesi ménesbirtok, Debreczen város gazdaközönsége, a szathmári püspökség, báró Vecsey József, gróf Csekonits Endre, gróf Karátsonyi Jenő, báró Sennyey István, gróf Teleki Arved, gróf Ety Karoly, radnóthi közalapítványi uradalom, gróf Teleki Artur, gróf Vass Béla, gróf Apponyi Geza, Perczel Dezső, báró Wenkheim Viktor, Tallian Béla, gróf Szirmay György, gróf Széchényi Ferencz, gróf Hunyadi Imre, gróf Károlyi Imre, Gorove László, Toronyai Schossberger Henrik, Erdődy gróf Pálffy József, báró Solymossy László és sokan, nagyon sokan még a legkintélyesebb és a legvagyonosabb magyar földbirtokosok.

Ez a névsor mutatja, hogy a szegedi kiállításon össze van hordva mindaz, ami szépet, értékeset és nagyot képes produkálni a magyar mezőgazdaság és hogy a földbirtokosok érdeklődését ily szembeötő módon lehetett

Prince Ida az én uramat teljesen fogva tartja, járósza'agon vezeti.

— És nincs mód, hogy fölvilágosítsam a férjemet ennek a personának jelleméről? — kerdem.

— Inkább meg se kísértse. Csak dühbe hozná a férjét és mit sem segítene önmagán. Az ön férje nagyon jól tudja, micsoda ez a Prince Ida és mit ér. — Sokkal régibb nőismerő, semhogy keresztül ne lána az asszony lelken.

— És mégis szereti, noha ismeri?

— Hah! Nem is hiszem, hogy szereti. Pál (az én uram!) egyszerűen szerelmeskedő férfi: a kire előrehaladott kora rabságot hozott.

— Mit mond?

— Nos mindazok a férfiak, akik egyebet sem tesznek, minthogy a férfi-cocotte szerepét adjak — bocsánat e kifejezésért — mikor ötvenedik évükhöz közelednek, épen olyan válságon mennek keresztül, mint a vén cocotte nők. Az érzéki g végtelenig fokozódik és a hiuság egyuttal olyan arnyékot ölt, hogy minden nemesebb érzelmet elfojt. Az ember be akarja bizonyítani önmaga előtt, hogy még nem kirostált: vén anyag, hanem szenvedélyekre és szenvedélyek keltésére képes. Gondoljon csak az oktalan és visszás házasságokra, melyeket vén cocottek kötnek, nemcsak a demimondeban, hanem a jótársaságban is. Az ön ura már túl van az ötvenen, noha külső diszével még most is képes hatni. Ön tudja legjobban, hogy evei száma miatt keservesen szenved és nem tud beletörődni. És ha sikerül neki a fiatal Prince Idát meghódítani, akkor bebizonyítja önmagának, hogy ő még mindig a szép, a fiatal Royumont Pál és akkor ugy érzi, mintha megint csak harminczöt éves volna.

fölkelteni a kiállítás iránt, ez tagadhatatlanul a kiállítási igazgatóság érdeme.

Erdeme továbbá, hogy föl tudta kelteni az érdeklődést a kisebb gazdák körében is, akik most csoportokban és ezrével jönnek Szegedre, hogy megtekintsék a magyar mezőgazdaságnak itt összegyűjtött gazdag tartalmát.

KÜLFÖLD.

A háború küszöbén. Az a politikai bonyodalom, amely Anglia és Transzval közt támadt, az angol katonai köröket is foglalkoztatja már. Szinte bizonyosra veszik a háborút és azt hiszik, hogy ez esetben egy egész hadosztálynak Dél-Afrikába kell vonulnia. A mozgósítás azonban csak 3 hét alatt volna keresztül vihető és a burok — ha elkerülhetlennek látják majd a háborút — bizonyára kihasználják majd ezt a 3 heti előnyt. A buroknak különben az lesz legelső dolguk, hogy Port-Natalt megszállják, mert az angolok csak innen intézhetnek támadásokat Transzval ellen. Erre következtethetünk abból a híradásból is, amelyet most kapott Port-Nataltól a londoni Times. E szerint a transzvali kormány elhatározta, hogy visszavonja azt a javaslatot, amely az idegeneknek 5 évi ottlakás után megadja a választó jogot. Ebben világos jelét látják annak, hogy az ellenségeskedés kitörése és a hadijog kihirdetése közvetlen küszöbön áll. E háborús hírekkel szemben még mindig békés megoldásról beszél a Reuter ügynökség pretoriai tudósítója. Most is a következőket jelenti: »Tegnap adtak át az angol képviselőnek a transzvali kormány választát. Transzval válaszában kijelenti, hogy hajlandó Angliával a javasolt értekezleten tárgyalni, azon, az egész választási rendszert kifejteni és az ellenjavaslatokat fontolóra venni. Most már nagyobb a kiállítás a válság békés megoldására.«

A porosz miniszter változás. Tegnap már jelentettük, hogy dr. B o s s e porosz közoktatási és Von der R e c k e porosz belügyminiszter lemondottak. Ők a csatorna javaslat áldozatai.

Ez a részleges miniszterbuktás nem igen izgatta fel a kedélyeket; mert csak személy cserevel jár, míg a rendszer a régi marad. A lapok külön kiadásban adták hírül az eseményt s hogy még a legbeavatottabb köröket is meglepte, az a félhivatalos és konzervatív sajtónak a jelentéshez fűzött rövid kommentárjaiból következtethető.

Von der Recke és Bosse lemondását minden oldalon meglepedéssel vették tudomásul, de a demisszió tulajdonképeni okával senki sincs tisztában. A liberálisok abban a főtételben vannak, hogy a két miniszter bukásával az ő konzervatív érület erős csapást szenvedett. A konzervatívok ellenben úgy vélekednek, hogy az ellenzéki képviselők alkotmányellenes megrendszabályozása okozta a miniszterek bukását. Ez utóbbi föltevés nem valószínű, mert már ki tudódott, hogy Lucasius titkos tanácsos írásbeli parancsot hozott a császártól, a ki ebben a megrendszabályozást elrendelte.

A liberális sajtó persze inkább Von der Recke bukásának örül, mert neki tulajdonítják a beügyi zavarokat s szemére vetik, hogy merev bürokrata volt, semmi eredetit nem teremtett. Hogy miért megy Bosse, arról semmi bizonyosat nem tudni. Visszalépését nem várták. A Kreuzzeitung annak tulajdonítja bukását, hogy Ermier tanárt a csatornajavaslat ellen való szavazása miatt, minden szóbeszéd nélkül elcsapta a közoktatásiügyi miniszteriumból.

A két új ember többé-kevésbé már ismert személyiség. Az új belügyminiszter Reinhaben báró elég korán érte el a miniszterséget. Mindössze 44 éves. — 1896-ban Von der Recke utóda lett a képviselőház elnöki székében. Most ismét utóda. A konzervatívok azt ígérték neki, hogy támogatni fogják, hogy ha az ő-porosz tradíciókat tiszteletben tartja.

Studt, az új kultuszminiszter 61 éves, engedékeny, nyájas öreg ur. Mint Westfália

tartományelnöke teljesen bevált és különösen a munkások köszönnek neki sokat. Az uralgó teljes bizalmát bírja. Ez idő szerint Tirolban van. A legközelebbi napokban elvállal, nem lesz-e egyéb fordulat is a miniszterium kebelében.

A rennesi tárgyalás.

A Dreyfus-pör.

— szept. 5.

Ezután folytatják a tanúk kihallgatását. S e r g e-B a s s e t, a Matin munkatársa elmondja Esterházy-val való londoni találkozását. Esterházy azt mondta neki, hogy nem ő a bordereau szerzője és keserűen panaszkodott a miatt, hogy a tábornokok elejtették őt. Nem marad egyéb hatra, mint hogy fölbőljje magát. Más alkalommal a miatt való elkeseredésében, hogy a tábornokok elejtették, önszántából beismerte Esterházy, hogy ő a szerzője a bordereunak, a melyet 1894-ben Sandherr utasítására írt, a ki azt mondta, hogy egy arulót kell fogni, t. i. Dreyfus századost.

Az egyik bíró kérdésére azt mondja a tanu, hogy Esterházy úgy nyilatkozott előtte, hogy Dreyfus bűnös. A bírónak arra a megjegyzésére, hogy Esterházy ez a két állítása nem egyeztethető össze, azt válaszolta a tanu, hogy nem az ő dolga ezt megmagyarázni.

C a r r i e r e kormánybiztos tiltakozik a tanu vallomása ellen. S a n d h e r r emléke nevében, aki nem volt képes arra, hogy ilyesmit parancsoljon (Mozgás) A védők közbeszólására C a r r i e r e kijelenti, hogy tiltakozása nem a védelem ellen irányul, hanem Esterházy ellen.

R i b o n egy hozzá intézett kérdésre kijelenti, hogy nem tudja, vajjon Esterházy irt-e Roget tábornoknak.

R o g e t tábornok kijelenti, hogy augusztus havában több levelet kapott Esterházytól. Csak az első bontotta fel, a többi pedig elküldte J o u a u s t elnöknek, ne hogy kompromittálassek, a mit Esterházy el akart érni. (Mozgás.)

L a b o r i kérdésére kijelenti az elnök, hogy ezeket a leveleket azért nem vonta bele a tárgyalásba, mert nem érdekesek és csak sértéseket és panaszokat tartalmaznak. Nem akarta a tárgyalást kinyújtani, de min hogy a védelem úgy kívánja, bele vonja a tárgyalásba ezeket a leveleket.

R o g e t felolvassa az első levelet, a melyben Esterházy panaszkodik a vezérkar ellen és azt mondja, hogy be tudja bizonyítani a szindikátus létezését.

C a r r i e r e kormánybiztos kijelenti, hogy szintén kapott leveleket Esterházytól, de nem olvasta őket. (Derűtség.)

L a b o r i kérdésére azt mondja Roget tábornok, hogy Esterházy vallomásait, amelyeknek anyagi tartalma helytelen, értelmetlennek tartja. Esterházy képmutató, a kiről inkább nem is akar beszélni. Labori újabb kérdésére kijelenti Roget, hogy nincs ugyan bizonyítéka reá, de strohmanna tartja Esterházyt.

Nem hiszi, hogy az volt volna már 1894-ben, a mikor még nem állott összeköttetésben a vezérkar tábornokaival. (Mozgás.) R o g e t nem tudja, miért nem beszéltek az 1898-iki pörben Esterházyról mint strohmanról.

L a b o r i kon-tatálja, hogy Roget inkább vádlóként, mint tanuként szerepel és hogy neki (Laborinak) joga van Rogethez kérdéseket intéznie. Csodálkozik rajta, hogy csak most kezdenek strohmanról beszélni, holott az Esterházy ellen felhozott vádak már régóta ismeretesek.

L a b o r i kívánságára felolvassák annak a vizsgálóbizottságnak a jelentését, amely Esterházy nyugdíjazását határozta el.

L a b o r i kérdést akar intézni Billot-hoz az u. n. „mentő okirat”-ról, de az elnök nem engedi meg.

D e m a n g e visszatér arra a kérdésre, hogy Esterházy strohmanné és azt mondja, hogy nem érti, miért állították, hogy

a védelem kompromittálni akarta a vezérkart.

R o g e t azt hiszi, hogy Esterházy strohmann, mert a bordereau szerzőségére vonatkozó beismerés nem egyeztethető össze azokkal az okokkal, amelyeket Esterházy fölhozott. Roget teljesen meg van győződve arról, hogy Esterházynek semmi része sincs az arulásban. (Mozgás.) Azután Lamotte vallomásaira válaszol arra a mondatra vonatkozólag: »a hadgyakorlatokra megyek«, majd ismétli előbbi nyilatkozatait a vezérkarhoz beosztott tisztek helyzetéről és azt mondja, hogy Corningue ügynök jelentésinek nem szabad értéket tulajdonítani.

D r e y f u s Roget-nak beosztott tisztekre vonatkozó megjegyzéseire válaszol és azt mondja, hogy a haditörvényszék tarthatja a május 19-én költ világos körrendeletet, amely nala van. Megjegyzi, hogy a beosztott tisztek felsőbb parancsra augusztusban megnevezték azokat az ezredeket, amelyekhez be akartak vonulni, továbbá hogy az összes beosztott tisztek résztvettek a vezérkar július havi tanulmányútjában. Kijelenti, hogy sóhasesm kérte, hogy a hadgyakorlatokra mehessem. Nemcsak nem mentem a hadgyakorlatokra — mondja Dreyfus — de nem is akartam sohasem a hadgyakorlatokra elmenni. (Hosszszántáró mozgás.)

A következő tanu D e s s e u, a »Temps« munkatársa, aki azt mondja, hogy Esterházy Londonban kijelentette előtte, hogy ő a bordereau szerzője. A tanu olyan benyomást nyert, mintha Esterházy beismerte volna az ulánuslevelek szerzőségét.

Következik T r a r i e u x szenátor kihallgatása. Trarieux megmagyarázza magatartását. Kijelenti, hogy Dreyfus elítélésekor meg volt győződve a vádlott bűnösségéről. Az első kétséget a Dreyfus zsidó volta körül folyt hírlapi polémia keltette benne és erre mint igazságügyminiszter Hanotauxhoz fordult fölvilágosításért. Hanotaux megmutatta a »cette canaille de D...« szavakat tartalmazó iratot, de nem mondta meg neki, hogy ezt a vádlott tudta nélkül közölték a haditörvényszékkel. Ez Trarieux csak később tudta meg és törvénytelenéget látott benne. Teyssonier, akitől fölvilágosítást kért, mindent elkövetett, hogy őt Dreyfus bűnösségéről meggyőzze. Trarieux azonban nem osztózott nézetében és tanulmányozni kezdte az okiratokat. Lehetetlennek tartotta, hogy Dreyfus, ha bűnös volt, nem talált volna eszközt írása elferdítésére. Trarieuxnek ez a meggyőződése meg inkább megerősödött, mikor megtudta, hogy Scheurer-Kestnernek bizonyítéka van D r e y f u s ártatlanságára és még valakinek a bűnösségére. Scheurer-Kestner nem akart beszélni róla, mert Billotnak becsületszavát adta, hogy hallgatni fog. A tanu azután megjegyzi, hogy Scheurer-Kestner nyomozta Dreyfus ártatlanságát és csak később mondta meg neki, mit tudott meg. Trarieux csodálkozott rajta, hogy Picquart nem tudta meggyőződésének megnyerni föllebb valót. Kijelenti továbbá, hogy Gonse tábornoknak egyik következtetéséhez sem csatlakozik, majd behatóan foglalkozik Picquart letartóztatásával, ami szerinte politikai rendszabály volt. Azután Henry környezetének üzelméről beszél a tanu. Nem vádol senkit. A főnököket félrevezették. (Mozgás.) Esterházyt már elctmódja is predesztinálta a bűntettre. (Mozgás.) Ha 1896-ban csak egy bizonyíték is lett volna Dreyfus bűnösségére, akkor Gonse megmutatta volna Picquartnak, hogy nyomozásaitól eltért. (Mozgás.)

T r a r i e u x azután részletesen fejtegette azt, hogy kötelességének tartotta az ártatlanság diadalra juttatását. Meg van róla győződve, teljesítette. Aztán elmondja, minő lépéseket tett egy nagykövetnél, aki kijelentette előtte, hogy nem érintkezett Dreyfus-szal. Ugyanez a nagykövet kijelentette, hogy B. ügynök kezében A. ügynöknek egy levelet látta, amely Esterházy bűnösségét bizonyítja és olyan felvilágosításokat adott neki, amelyből világosan kitűnt, hogy a cette canaille de B... szavakat tartalmazó irat nem vonatkozik Dreyfus-ra. (Mozgás) Trarieux ismétli aztán a semmitörvényű elítelt vallomásait s megjegyzi, hogy a nagy követ azt mondta neki,

hogy kormánya ismerte Henry hamisítványát, amelyről a francia kormány egy év óta volt informálva, Arra a szemrehányásra, hogy idegen tanura hivatkozik, azt válaszolja Trarieux, hogy ezt a tanuságof nem lehet megtiltani. Ha meghallgattak Czernushi tanu-vallomást — mondja a tanu — miért nem fogadnák el más idegenek tanuságát is Gállifet tábornok a semmitőszék előtt Talbor tábornok vallomására hivatkozott. (Mozgás.)

Trarieux elmondja azután, hogy Cavaignac-nak levelet írt amelyben értesítette Henry hamisításáról. Nem vonja kétségbe a hadügyminiszter jóhiszeműségét, de igenis az eléje terjesztett okiratok valódiságát. A tanu azután Mercier tábornok vallomásával foglalkozik és csodálkozik azon, hogy Mercier nem csatolta a dossierhez a november 2-iki távirat hivatalos fordítását. Azután megczatolja Cuignet s Rogét kövekeztetéseit és azt mondja hogy B. ügynök nagykövete előtt A. ügynököt nevezte meg annak, a ki Dreyfus-szal érintkezett.

Rogét szót kér.

Trarieux folytatja fejtegetéseit és fentartja azt az állítását, hogy a nagykövet előtte Esterházyt nevezte meg árulónak. — Trarieux szerint őszintének kell venni Esterházy beismerését. Esterházy igazi áruló, akit adósságai tönkretettek. Párhuzamot von Esterházy és egy kifogástalan művésztényű fiatal százados között. (Nagy mozgás.) Rogetnek tudnia kellett volna, hogy Esterházy bejáratos A. ügyöknél. Dreyfus-ól az a véleménye, hogy nem lehetett a bordereau szerzője, ellenben Esterházyról tudja pl. hogy kölcsön vett egy regletet és nem adta vissza. Ő csak lelkiismerete szavát követte. Újott az igazság órája és mindenkinek meg kell adni a magáét.

Azután arról beszél a tanu, milyen igazságtalanság éri az idegen katonai attasékat, a midőn szavaikat kétségbe vonják francia bajtársaik, holott a becsületről és lojalitásról ugyanolyan nézetük van, mint nekik. Trarieux végül fölolvassa egy iratot, a melyből kitűnik, hogy B. ügynök és kormánya között nem szerepelt közbenjáró. Hozzáteszi, hogy a bordereauról beszélni nem az ő dolga.

Táviratok.

Risztics halála.

Belgrád, szept. 5. Risztics ex-régens temetésére ideérkeznek Nisből Sándor és Milán királyok és a miniszterek.

Szerbia fővárosa.

Belgrád, szept. 5. Illetékes szerb forrásból alaptalannak nyilvánítják azt a híresztelést, hogy Szerbia fővárosát át akarják helyezni Nisbe.

Hogy fogtam el Kriványt?

Roppantul szerettem a pénzt, mivel „extra pecunia non est vita, si est vita, non est ita.” És olvastam az újságokban, hogy bizonyos francia detektív elakarta fogni Kriványt kellő díj ellenében.

Szívem hevesen kezdett dobogni erre a hírre. Nem a nagy vállalkozásra, hanem a „kellő díj”-ra. Remek gondolatom támadt: elfogom Kriványt, feltétlenül el fogom Kriványt. Mért ne maradjon a péna magyar földön?

Szabadságot kértem. A szerkesztőm megadta; sőt mikor meghalotta remek vállalkozásomat, előlegelt is helyezett kilátásba.

Nem tetováztam tovább, ha nem felültem a Budapest—Cinkota—Köpenhága hegyi érdekü vicinálisra. Alig helyezkedtem el az ülésen, a fáradságtól már is elalultam. A mint felébredtem, a vonat állott. Kérdésemre a kalauz azal válaszolt, hogy a vonatvezető elaludt s nem szabad ilyenkor felköltöni, különben nagyon baragszik. Bosszusan nézegettem körül a kocsiban.

Hah! mit láttam szemem? Egy fekete bőröndöt!

Magam voltam a kocsiban; s így bizonyos, hogy valaki ott hagyta. Titkos sejtélemtől üzelve felnyitottam a táskát, a melyben a következő tárgyak voltak: fél pár kalucsni, átjárt papírszipka, harisnya, bajuszkötő, egy levél s néhány névjegy a következő felirattal:

Janof Krivansen

Sarkutazoj.

Roszra-Hág.

Elragadtatva kiáltottam fel. E közben a vasut elindult s én az ülésen végigheverve, kéjjel olvastam a talált levelet.

Kedves Krivansen!

Küldjen nekemogara erende lesfolitane. Hualva quone sarkijeget.

Mórof Köhnsen

Budahagen Dob-gade no. 50.

Igy tehát biztos nyomon voltam. Végre az álmos vicinális Köpenhágába érkezett. Nem veszítve időt, átszállottam az Elisabethholm—Devecser—Stockholm szárnyvonatra. Utközben nagyot kacagtam magamban: meg vagy Krivány!

Nem lévén czélom utleirásokat készíteni, áttérek a dologra.

A vonat 18 órai késéssel megérkezett. Gyorsan szállodába siettem s a „Nédjma-Tskaj” szobájába tértem. Ismerem Kriványt, egyszer megjelent álomban s azóta nem felejtettem el a külsejét. Azonnal kutatni kezdtem. Két napig minden hiábavaló volt. Mig egy este őt láttam sétálni a Stefansen-place on. Udvariasan köszöntem neki.

— Utan svafel.

— Och fosfor — válaszolt ő.

Ez az én emberem! — gondoltam és bemutatkoztam neki mint svéd keztgyógyos.

— Danojdalta Serele Mrjöl kereskedelmi utazó — mondá svéd gyufanyelven gyomorbeteg és izgatottan igazította meg pápaszemét.

— Miben utazik, — kérdém.

— Csukamáj olajban és sardiniás dobozokban.

— Beszélhetsz jó fiu, senki sem hallgat rád! — gondoltam magamban s nehogy gyanakodjék reám, különböző dolgokról beszélgettem vele.

A fickó aztán angolul társalkodott velem.

— Manufacturing society?

— Competitive tayloring! — feleltem

vissza.

Majd olaszul beszélt;

— Ió adió?

— Adió ió! — vágám neki oda. De megakart fogni.

— Huare hazza don Hu'io!

— Huo! Huo! Jvjad hazza!

Látta az öreg svihát, hogy spanyolul sem bir velem és már a guta nevű halál kerülgette. Idegesen tánczolta a kán-kant. Eközben a holdvilagos Tabán-fjordra értünk.

Semmel tartottam az ípsét, a ki bizonyosan hazájára gondolva dudorázott egy jó magyar nótát ékes esperantó nyelven!

— Pürosz kötőj, pürosz kendőj, pürosz szoknaj...

Megérkezett a posta-hyjó. Kriványi remegő kezzel vette át a „Debreczen—Blätted” című világlapot és olvasni kezdte. mialatt az arcza elhalványodott. Egy újabb bűnjel. A hogy egyedül állottunk a fjord partján, szigoruan a szemébe néztem.

— Kérem az utleuletét! mondám svédül. Eleinte nagy zavarba jött, aztán lehajolt felvett az utról egy lehullott falevelet és ide adta.

Türelmemet végkép elveszítve, kiáltám: — Tándstikafabriks Patent! Paraffineráda...

Ő felém fordult, aztán a „Sikerhets taendstikkora kiáltással a tengerbe ugrott.

Trada Marke! ordítam s utána ugrottam

A parton csakhamar nagy tömeg verődött össze és Milepa'oj renőrfelügyelő parancsára mindkettőket kihuzták a vízből. A hi-

vatalban, aztán amugy vizesen kihallgattak benünket.

Ő róla kisül, hogy tényleg Danojdalta vigécz és elbocsátották.

Hiába magyarázgattam, hogy ő Krivány, hiába mondtam el a nyomozat milyenségét, nem hitték el, sőt bebizonyították, hogy Danojdolta ur a „Debreczen Blätted”-et azért várta olyan izgatottan, mivel kíváncsi volt a bórjegyzésekre s a kitünően szerkesztett közgazdasági rovatra.

Engem igazolásra szólítottak fel s megmotoztak. Oh, én számár. Hát nem a kezükbe került a Krivansen névjegy! ? Összeláncoltak és „Arva pénztar Budapest Posterstante 1000 reisz utánvétel” — mellett feladtak.

Igy érkeztem én haza, Végre is a postáról mint romlott árut a legtöbbet ígérőnek odaadták. Magától értetődik, hogy a legtöbbet ígérő a szerkesztőm volt.

... Igy fogtam én el Kriványt!

Fakir.

Bycikliári története.

Szerettem én a Bycikliárit!

S egyszerre csak gondolt nagyot:

Egy csendes nyári éjjel elment

És engem hűtlen itt hagyott.

Sirtam utána és kerestem,

A kis leánya hol lehet?

Történetére így akadtam,

Elmondom én, figyeljenek.

Hogy megszökött, színházba tért ő

Mint szép Byciklaire énekelt.

Tapsot, babért aratva mindig,

Amig szerződése letelt.

Pár év után az orfeamban

Kuplét dalolt Byciklairette,

S osztotta csókját egyre-másra

Az árnyékos színpal megett.

Őt év multán az utca-lámpa

Bycikliárára fényt vetit.

Most itt találják meg baráti,

És pénzzel megtömik zsebit.

Még egy van hátra és meg is lesz,

Ha a leánya így siet:

Megérjük, hogy leszen belőle

Majd egykor Bycikliarinnette.

Mikor megtudtam, elgondoltam.

A sors, Uram mily változó!

Ki fent van máma, holnap lent lesz.

És ressz leszen az, a mi jó.

H I R E K.

* **Felhívás.** A magyar prote táns irodalmi társaság folyó évi szeptember hó 20-án városunkban tartja közgyűlését s ez alkalomra ide fognak a hazai protestáns egyházak egyházi és világi nagyjai s előkelőségei seregleni. Városunk régi hírnevéhez méltó, hogy vendégeinket tőlünk telhetőleg szívesen fogadjuk s mindenek előtt szállással lássuk el. Bizalommal fordulok a vendéglátó nagy választmány megbízásából városunk művelt közönségéhez aziránt, hogy vendégeink részére szállásokat felajánlani s elhatározását hozzám naponta d. e. 9—12, d. u. 3—6 óráig a városház katonai ügyosztályában tudatni méltóztassék. Ha pedig valaki óhajtana ugyan szállást adni, de ebben bármily okból gátolva van, szíveskedjék az elszállásolás céljaira szolgáló adományát szintén hozzám juttatni s én azt hirlapilag nyugtázom. Az elszállásolás szeptember hó 19. és 20-ik napjaira lesz szükséges. A kiküldött ívet minden körülmény közt kérem legkésőbb folyó évi szept. hó 14-én déli 12 óráig hozzam (városház. emelet katonai ügyosztály) visszajuttatni. Debreczen, 1899. szeptember hó 1-én. Oláh Károly, az elszállásolói bizottság elnöke.

* **A debreczeni gazdák Szegeden.** Mint megemlékeztünk a szegedi kiállítás nagy sikere a debreczeni gazdákat is fellelkesítette a kiállítás megtekintésére. A jelentkezők ma délután vonatra indultak szegedre Rác Lajos gazdasági egyl. titkár vezetésével. A társaság a következők közül áll: Horvát István, Horvát Ferencz, Polgári Bálint, Polgári József, Balogh Ferencz, Vásári András, Vásári Andrásné, Kertész Imre, Zöld. János, Vásári István, özv. Liptai Gáborné, Trázi Géza, Szalay István, Szalay Istvánné, Mike Ferencz, Balogh Péter, Ungváry Andor, Kertész László s Rác Lajos gazd. egyl. titkár.

* **Baltazar** a híres magyar bűvész, aki Budapesten is nagy sikert aratott, varázsszínházával 3 estélyen, a Bika szálloda dísztermében, látványos műsorral előadást rendez. Mint a budapesti lapokból olvassuk, Baltazar művészetét nagy tőkélyre vitte, mi-ből következtethetjük, hogy igen élvezetes estélynek nézünk elébe. Az előadások péntek, szombat és vasárnap tartatnak meg.

* **Szerencsétlenül járt munkás.** Nagy Károly munkás, kinek különben a csomaghor-dás a foglalkozása, vigyázatlansága folytán szerencsétlenül járt tegnap. Egy széles teherbordó kocsin, aludt, ugylázezik egy atdorbe-zolt éj faradalmait akarván kipihenni. A lovak lassan ballagtak. Az Árpád-téren egyszerre nagyot zökken a kocsi, Nagy Károly felébredt a zökkenésre, de már későn, a kocsirol leesett s oly szerencsétlenül, hogy arcát teljesen össze törte. A vér csak úgy patakzott homlo-kából, mikor lakására szállították. Az orvosi vizsgálat megállapította, hogy arca négy hely-en szenvedett zúzódást. — Pár hélig meg-fekezi az ágyát.

* **Kérdés a közönséghez.** Most midőn a rendőrség a legszélesebb körű intézkedéseket foganatosítja, hogy Debreczentről egy óri-ási katasztrófát: a veszett ebmarást távol tartsa, figyelmébe ajánljuk némely gondatlan eb tulajdonosnak az alábbi kérdést.

Egyik külső munkatársunk azt kérdezteti általunk az utca közönségétől, hogy mi a nagyobb becsű: az emberélet-e, vagy az ut-czán kóborló kutyáé? Munkatársunknak a kérdéshez fűzött kommentárja nagyon meg-szivielendő dolog. Tessenek csak elolvasni és jól átgondolni e sorokat, aztán meg is fogad-ván a bennük rejlő jó tanácsot, tovább adni követendő elvként.

A városi önkormányzat a verem a megbot-ránczástól — írja munkatársunk — vala-hányszor az utcákon és tereken azt látom, hogy a közönség kézzel-lábbal hessegeti a kóborló kutyákat a gyepmester peczérei elől, a kik a kirendelt rendőri asszisztencia mel-lett is tehetetlenül állanak a hatóság által egyenesen rájuk bízott, rájuk parancsolt kö-telességteljesítés közben a nagyközönség eb-beli mulasztásával szemben. — Elgondolom a dolgot. A kóborló ebek összefogsát a hatóság rendeli el. Elrendeli pedig az emberiség védelme szem-pontjából.

Az ebek között veszedelmes betegség szo-kott kiütni; a veszetség veszedelme az em-bernek is; a szájkosárral ellátott eb azon-ban kevésbé veszedelmes az emberre: tehát a szájkosár nélkül kószáló ebet az ember vé-delmeért el kell fogatni. Ez parancs, a kö-zönség parancsa, az emberiség parancsa!

A pecérlegények a közönség parancsát teljesítik, azt a parancsot, melyet a nagykö-zönség képviselői, egyenes meghatalmazottai a közönség védelmére adnak ki a pecéréknek.

És ime épp az a közönség, mely meg-parancsolta, hogy a szájkosár nélkül kószáló kutyákat össze kell fogdosni, ugyanaz a kö-

zönség, mikor a pecérek megjelennek az ut-cákon, hogy teljesítsék a parancsot, a saját szolgálai ellenében a kutyák pártjára áll és el-kergeti ezeket a pecérek elől. Ennél örültebb következtetlenséget, vékesebb meg gondolatlan-ságot, sötétebb vaktságot még nem láttam. — Valóságos öngyilkossági kísérlet!

Tudja az a közönség, hogy mi az a veszetség?

Látott már az az utca népe — ejh, még az intelligensebbje is — veszett em-bert?

Látta azt a rettenetes kint?

Hát ha nem látott, ha nem tudja, mi az: hát tudja meg, hogy a poklokban minden győrelme csak szelid csiklandozás ehhez az irtóztató katasztrófához képest.

S tudja az a nagy közönség, hogy nap-nap után tör ki hol itt, hol ott egy-egy sze-rencsétlen embertársunkon a veszetség? Nem olvassa az a nagy közönség a lapoknak már ugyszólván állandó rovatait, a veszett eb ma-rásáról szóló híreket?

Ezeket a szerencsétleneket mind ti segítitek elő, ti kutya-patronusok ott az utcákon, akik ellen szegültök a hatóság pa-rancsolának: ti, kik a veszedelmet négy labon hordozó bestiát nem engeditek lefüle-tetni, hanem megkegyelmeztek neki, csak azért, mert hogy tán egy óra múlva a saját véretekéből valót, a szülőket, a gyermekeket marja meg.

Ennyi bornírás ellenében, mikor a tudatlanság valóságos orgiát ül az utcán, a hatóságnak nyiljék ki a szeme. Lássá meg ezt es ne tőrje tovább! Füleltesse el az elszalasztott eb helyett azt, aki elhessegette vagy ebben segített; szabjon rá ki olyan bü-netet, hogy elrettentő példaul szolgáljon má-soknak is.

* **Az amerikai polgármesterek.** Az Egyesült Államok lakosságát, mint a clevan-di Szabadság-ban olvasuk, a mult hetekben két polgármester viselt dolgai mulattattak. Az egyik Atlantának, Georgia állam legnagyobb városainak polgármestere, a kit rajtacsiptek, mikor részeg volt. Atlanta városatyái ki-mondották, hogy a megsértett polgármesteri tekintélyért elégtételt kell venni. voltak, kik georgiai régi jó szokás szerint a lincselést kívánták alkalmazni. Mások sommás elcsapa-kivántak. Végre győzött az engedékenyek pár-tja és indítványuk értelmében küldötségek ment a polgármesterhez, kit, mellesleg mondvá, Woodward C. Jamesnak hívnak s azt követelte hogy a d j a b e l e m o n d á s á t. — Woodward kerekben megtagadta a kérést, de mikor meghallotta, hogy a lincselők párta kezd hódítani, hamarosan meggondolta a dol-got. Egyességet ajánlott, melyet el is fogadtak. E szerint a polgármester ünnepies fogadalmat tett, hogy többet nem iszik; ha pedig mégis rajta érik még egyszer, tekintsek őt elcsapott-nak. Szent tehát a béke és Woodward ur megmaradt polgármesternek. Hogy ennek örö-mére mennyit ivott, arról hallgat a krónika, annak bizonyosságul, hogy Woodward máris óvatosabb, mint azelőtt. A másik derék pol-gármester, kiről az ének szól, Arlington, Ohio állami városkában képviseli a legfőbb hatósá-got. Travinger I. R. dr. a neve. orvos és üres óráiban ö k ö l v i v á s s a l foglalkozik, mire jeffriesi termete kiválóan képesíti. A gyöngébbek kedvére megjegyezzük, hogy mióta Jeffries legyőzte Fitzsimonst és elnyerte a világ bajnoka címét, Amerikában nem be-szélnek többé herculesi, hanem jeffriesi ter-metről. Nos, ez a nagyerejű polgármester ta-lálkozott az utcán Handeshel Jánossal, a vá-roska vasarusával. A polgármester rendelt valamit a vasarusnál, de a számlát sokalta. Ezen összeszóalkoztak és csakhamar tetteles argumentumokra került a sor. Travinger elő-

szőr csak ökölvívói képességére pondolt és elverte a vasarusát. Aztán eszébe jutott, hogy or-vos és megvizsgálta ellenfelét és magamagát. — Mikor meggyőződött róla, hogy egyikben sem történt varrásra méltó kár, eszébe jutott végre, hogy polgármester is, a ki, mint ilyen, egyúttal a városka rendőr- és békebirája és ugy magát, mint a vasarus letarlója, el-hívatta a városi rendőrt, ki bevezette őket a városházára. Itt a polgármester nyomban törvényt ült. magát is, meg a vasarus is el-marasztalta utcai verekedésért öt dollárban és a költségekben s a maga büntetését le is fizette. Ezt volt kénytelen megtenni a vasarus is, ki most attól fél, hogy a hármass jellegű Travinger, ki mint ügyes ökölvívó eldöntötte, mint polgármester elítélte, most még mint orvos számlát fog küldeni neki a megöklözött testrészek orvosi megvizsgálásáért.

* **A női zenekar utolsó estélye.** A Corsó-kavéházban közle szes közt szereplő hölgy zenekar ma játszik utoljára. Egy heti működés alatt bebizonyították, hogy megérdemlik a pártfogást. A Corsó kavéházban minden este előkelő közönség hallgatta játékokat, s az elismerést minden alkajommal kiérdemel-ték. Gömöri Lipót kávésnak önfeladkozása va-lóban dicséretet érdemel, hogy egy héten ke-ily élvezetben részesítette közönségünket. Az utolsó estére felhívjuk a közönség figyelmét, a ki még nem hallotta a jó zenekart, haszná-lja fel az utolsó esét. A Corsó különben a debreczeni fiatalság kedvencz találkozó helye.

* **Kibékülők egy pengőért.** Az éji homályban — a tizenhárom városban tegnap este keményen összeveszett két csavargó. A verekedésnek az lett a következménye, hogy az ifjabb az öregebbet egy nagy kővel fejbe vágta. Az öreg megtántorodott az ütéstől s elkezdett káromkodni. Észlelte ugyanis, hogy feje és a kő kemény érintkezésbe lépett egy-mással. Bekisérték őket a rendőrséghez.

Az ügyeletes biztos reá rivall a két alakra.

— Mit csináltak?

— Hát bizony mi verekedtünk.

— Hogy mertetek verekedni.

— Hát kérem én nem mertem, de mu-száj volt.

A biztos írni kezdte a jelentést. A két csavargó összesug.

Mikor már kész volt az irással a biztos megszólal az egyik.

— Biztos ur kérem mi megegyeztünk.

— Mit csináltak?

— Hát ez a ki engem fejbe vágott, egy pengőt ígér, azért meg kibékülök.

— Hiszen csak úgy ömlik a fejedből a vér te ostoba. Ezért elzárthatod a kolé-gádat.

— Nem bántom én kérem, hiszen velem is megeshetik hasonló dolog.

A biztos ránezett a két rongyos békülai akaróra azután intett a rendőrnek ki bekisér-te őket a hüvösre, ahol még jobban meg-egyezhetnek.

* **Megszökött gyermekek.** Két debre-czeni fiu: Nyitránszky Tamás és Szabó Kálmán szombaton megszöktek az atyai háztól. A két fiu szombat óta gyalogolt, míg végre tegnap megérkeztek Váradra. A fiuk, a kiket az éh-ség is bantott — elhatározták, hogy valahogyan pénzt szereznek s miután másképpen nem tudtak, a lopáshoz folyamodtak s kilopták egy hegyköz ujlaki asszonynak, Kós Imrénének a zsebéből a zsebkendőjét, a mibe összes pénze — egy forint — be volt kötve. — A szegény asszony csakhamar észrevette a dol-got, mire a fiuk futásnak eredtek. Nyitránszkyt elfogták, ellenben Szabó megszökött. Az elfo-gott Robinzont hazaküldik, míg a másik elő-kerítése végett megtették a szükséges lépése-ket. Nyitránszky különben fiatal kora daczára Debreczenben nagyon jól ismert zsebmetsző, kivel nagyon sokszor volt már baja a debre-czeni rendőrségnek.

* **Az izraeliták új éve.** [Zsidó vallásu polgártársaink tegnap és ma ülik meg az

ujevet, a roshasonoh ünnepeit. Az engesztelő napot kivéve legfontosabb ünnepe ez az izraelita vallásnak. Közönségesen izraelita karácsonyok nevezik ezt az ünnepet, mert helyzet az által, hogy két napos, egy hét múlva pedig egy napos ünnep következik rá, — hasonlóvá teszi a keresztény egyház karácsonyához. Az ünnepek alkalmával a debreczeni zsinagógákban nagy istenitisztelek tartattak.

* **Tüz. Tornyos-némei községben** (Abauj tornamegye) tegnap előtt szintén nagy tüzvész volt. Nagyon sok buza pusztult el, a kár megközelíti a 20000 forintot.

* **Emléktábla.** Andrassy Gyuta gróf kassai szülőháza alkalmazandó emléktábla már elkészült és már elhelyezték az Andrassy Denes gróf költségén restaurát homlokzata falába. A leleplezés napját még nem tűzték ki, mert tervbe van véve, hogy Kasza várost felkerik hívja meg a telepező ünnepre a kormányt és az országgyűlés tagjait nyerte meg.

* **Debreczen népessége.** A „Magyarország“ debreczeni tudósítója írja: Megdöbbentő adatokat tett közzé a debreczeni anyakönyvi hivatal. Ez adatok szerint városunkban az elmúlt augusztus havában 228 ember halt meg és csak 189 született, a halálcsetek tehát 39-czel mutták felül a születések számát. A statisztikai hivatal vizsgáló magyarázatot fűz a szomorú tényhez és szebb jövővel biztatja a lakosságot, de ugyanakkor azt is kénytelen beismerni, hogy emberemlékezet óta nem költnek oly kevés házasságot az alföldi metropolisban, mint mostanában; augusztusban például mindössze 25 esketés történt, a mi egy 60,000 főnyi lakosságú városban éppen harmadrésze a szabályos aránynak. Igen könnyen kiszámítható, hogy ilyen viszonyok közt Debreczen egy évszázad lefolyása alatt teljesen ki fog halni, illetőleg, hogy a Basahalmán belül keresztelkedett mai törzsköcs czivis nemzetségekből száz esztendő múlva egy fia-hirmondó sem marad s a várost akkorra csupa idegen jövevények fogják lakni, azok dégalnak pipaszó mellett a száraz bejárásu nagy kőházak ablakaiban és azoknak a labas-jóságai fogják taposni a nagy Hortobágy gyepes hátát. Mert ha havonként 39 emberrel fogy a lakosság, ez egy esztendőben 468 főnyi, 100 esztendő alatt pedig 46,800 főnyi apadást jelent. Nem valószínű, hogy ez mind így bekövetkezik, ne is adja az Isten: de egy dolog mégis föltűnő s azt nem szabad elhallgatni, mert igen komoly jelentősége van. Az egész világon bebizonyult népmozgalmi tapasztalat, hogy a lakosság szaporodása a megélhetési viszonyok ényös fejlődésével tart lépést. Beksics Gusztáv nemzetünk jövőjét a magyar faj nagy propagatív erejében látja, a mely erő mindenütt jelekedik, de ott, a hol megfelelő vagyonosság keretében léphet föl, a lakosság nagyfokú szaporodásában nyilvánul. E tétel szerint a 17 négyszög mérföldnyi határu Debreczen lakosságának már régén túl kellene lennie a százezeren s már az is baj, hogy legalább még nem közelítette ezt a számot. Hogy most végre apadás áll elő leggazdagabb és legmagyarabb városunkban, ez bizonyára a legmegdöbbentőbb jelenségek egyike.

* **Előkészületek a kötelező koronaérték számításra.** Ismeretes, hogy 1900. jan. el-ejevel elebelep a kötelező koronaérték számítás. Erre való tekintettel most valamennyi miniszterium rendeleteket intézett alantás hivatalaihoz, hogy összes számadásaikban és könyvekben a számadas vagy könyvelés tárgyát képező értékeket az eddig használt „ausztriai értékű“ forint és krajczár helyett korona és fillér, a rövidített frt és kr. helyett pedig k. és f. megjelölésekkel és pedig a forintot két korona, a krajczárt pedig két fillér értékkel számítva tüntessék ki. Minden díjtételt és arszabályt (fizetés, napidij, fuvardij, végrehajtási szakértői és egyéb díjak), melyek érvényben vannak, tiszta koronaértékre számítsák át. A még rendelkezésre álló nyomtatványokat teljesen el kell használni a hivataloknak, azonban használat alkalmával az eddigi ausztriai értéket vörös tentával koronaértékre kell kijavítani.

ani. Egyáltalán utasítják a miniszteriumok az alantás hivatalokat, hogy a koronaérték-számítás életbeléptetésétől kezdve szigorúan ügyeljenek arra, hogy minden nyomtatványon és ügyben csakis a koronaérték nyerjen kifejezést.

* **Debreczeni gazdák szegedi utja.** Lapunk más helyen megemlékezünk a debreczeni gazdák szegedi kirandulásáról. A gazdasági csoport azonban újabb megállapodás szerint nem a szerda reggeli gyorsvonattal, hanem a déli személyvonattal indul el. A csoportot Rácz Lajos, a gazdasági egyesület titkára fogja vezetni.

* **A színház renoválása.** Nagy munka foly a debreczeni színháznál. Munkások kovácsolnak, dalolnak s az ebéd idő utáni szünetben dramáznak is benne. Szóval vidám multság közt meszelik a folyosókat, tódózzák, fódózzák a tetőt, rakják beljebb az elnyomorított orkesztert s mázoljaik kívül is gyönyörű szép sarga színnel a színházat. Az átalakítási munkákból nem sikerült a zenekar helye és azt most újra kell építeni. Majd beteljesedik még a mi jelszavunk igazsága az átalakítási munkák maszrézénél is; hogy a színház külső csinos, sőt impozáns képét újra visszaadják, lebontják még az új lépcsőtejárókat is.

* **Jókai és a -nok, -nök rag.** Jókai Mór a „M. H.“ legújabb számában egy hosszabb tárcz-czikkben leczkézteti a nyelvészeket, a mért a -nok, -nök ragot elvetették. „Ezzel nyílt támadást intéztek — mondja Jókai — a nyelvidomító szakértők ellen: visszakövetelem az általuk kiküszöböltnek nyilvánított -nok, -nök ragot, melyeketők különféle pótlékokkal akarnak helyettesíteni, s s melyek aztán a szavak értelmét megváltoztatják.“ Jókai sok érdekes példával okolja meg, miért nem tartja helyesnek e rag kiküszöbölését. Felhoz Jókai néhány példát arra, hogy mi lesz a közhasználatban levő szavakból, ha a -nok, -nök ragtól megfosztatnak. Felsorolunk néhányat ezekből a példákból: szónok: szavas, főnök: feles, gondnok: gondos, ülnök: ülő, hivatalnok: hivatalos, asztalnok: asztalos, pohárnok: poharas, hírnök: híres, írnök: író, tolnok: toltas. Nincs minden szándékos malitia nélkül összeállítva ez a pár példa, a mit Jókai felhoz, mert ilyen szavakat nem igen képezünk. „Érdekes azonban a cikk pontja, melyben így figurázza ki az Akadémiát: „Ezt a kérésemet a saját magam által előadott érvelésen kívül egy elsőrendű tekintélyre való hivatkozással támogatom. Ez a tekintély maga a Magyar Tudományos Akadémia, mely 1899-ik évi hivatalos Amanachjában a nyelvidomító elnevezéseit felretolva, mindenütt e szavakat használja: „elnök, gondnok, könyvtárnok“, sőt a hercegprímás neve után „bibornok“-ot ír. Ha tehát az Akadémia maga sem fogadhatja el a nyelvidomítási szabályt, helyesen fog intézkedni, ha azt az irodalmi használatra nézve is hatályon kívül helyezi. Sapientis est consilium mutare in melius.“

* **Bélhurut pusztítása Debreczenben.** Debreczen városának t. főorvosa tegnap jelentésében rendkívül szomorú adatokat terjesztett a közigazgatási bizottság elé. Egy hónap alatt 83 gyermek hunyt el bélhurutban. Ennek okát a t. főorvos a következőkben látja: »A bélhurut esetekben támadt baj leginkább a csecsemőknek mesterséges és nem megfelelő ételekkel való táplálásában s részben a jó ivóvíz hiányában keresendő. A melegebb hónapokban a csecsemők közt nagy számmal felmerülő bélhurut elhárításán egyfelől a népvénzés, azaz a közegészség iránti érzéknek már a gyermekkorban, az iskolában való felkeltése; a közegészségtannak és evvel összekötöttesben a táplálkozás-tannak, a csecsemők okszerű táplálásának már az iskolában való rendszeres tanítása, másfelől pedig a városnak bő ivóvízzel való ellátása, a vízvezetéknek mielőbbi kiépítése segíhetnek.«

* **Nagy tüzvész pusztított** tegnapelőtt Felső-Vadasz abaujmezei községben, mely rövid idő alatt számos épületet elhamvasztott. A tüzet gondatlanság okozta.

* **Kegyelem a kizárt román jogászoknak.** A nagyszabeni Tribuna legutóbbi száma azt a hírt közli, hogy Bozóky Alajos dr., a nagyváradi kir. jogakadémia igazgatója megígérte a múlt évben kizárt 17 román hallgatóknak, hogy visszaveszi őket az alma mater kebelébe, ha kijelentik, hogy sajnálják azt a meggondolatlan lépést, a melyet akkor tettek, midőn Bolcas-sal szolidaritást vállaltak. A Tribuna a következő megjegyzést fűzi a hírhez: »Nem hihetjük, hogy a 17 között csak egy is olyan meggondolatlan lenne, hogy ezt a lépést meglegye.«

* **A borszéki fürdő emelkedése.** Világ fürdővé akarja tenni a híres borszéki fürdőt egy afrikai osztrak-magyar konzul aki szászrégeni születésű. Külföldön nagy vagyont szerzett, s most emelni akarja Csikmgye forgalmát. Egy társával a fürdő 50 évi használatára bérleti ajánlatot tett. Az ajánlat szerint a bérlet két milliót fektetnének a fürdőre. Össze kötnék vasúttal. Magas bér fizetnének. Az 50 év leteltével át menne a tulajdonos községnek tulajdonába a teljes befektetés és felszerelés. Az erdélyi közönség rendkívül örövend az előnyös ajánlatnak, azonban némiképp, hogy az keresztül vihető legyen, mert 10 év előtt angolok tettek hasonló ajánlatot, de a fürdőigazgatóság nem fogadta el és pedig a czimert, mert azt hitte, hogy ő is produkálni tudja házi kezelés mellett azt a jövedelmet, mit egy nagyobb bérlet tudna. A közönség most a megyefő és alispánját készűl felkérni, hogy közérdekből a bérletet mozdítsa elő.

* **Nagyot hallás.** Egy gazdag hölgy, a ki a nagyot hallás és fülzúgástól O. Nicholson művészi füldobja által meggyógyult, annak — illetve intézetének — 20.000 márkát ajándékozott, hogy ezen pénzből olyan süketek és nagyot hallók, a kiknek nem engedik anyagi viszonyaik, hogy a füldobot beszerezhessék, ingyen láttassanak el. Levelek czimzendők: Institut E. W. Nicholson «Longcatt» Gunnersburg, London, W. England.

Törvénytörvények.

§ **Holttest a szekrényben.** Budapesten, a Ferencz-városban, a faczer cseledleányok szállójában történt, hol egy szobában, a hol hat ágyrak volt lakója, mind a hat lakó fölmondta a szállást, mert kiállhatatlan büz terjedt a szobában, napról-napra ödöklőbb, gyilkolőbb levegő. Keresték, kutatták az okot, az egyik faczer cseledleány pedig kinyitotta az ocska szekrény ajtaját s halálra rémült, mert onnan áradt szét a szoba gyilkos levegője. Ocska szennyos ruhába csavart kicsi holttest hevert a szekrényben. — A leányok ijedten néztek egymásra, az egyik, a ki nagyon sápadt volt, meg gyöngye is, alig állt a lábán, nem szólt egy szót sem, meredt tekintete oda tapadt a szekrény ajtára, az ocska, szennyos ruhába csavart kicsi holttestre.

— A te gyermeked, — szólt a szállásadó asszony Zabtuk Marianak.

— Igen, az enyém.

— Megölted, ugy-e?

— Nem tudom, két hét előtt, a mikor a világra jött, kendőt dugtam a szájába. Én nem tudom, élt-e, mikor megszületett, vagy halva született.

A rendőrnek is így mondta el, a vizsgálóbírónak is. Ezzel védekezett a bírak előtt, a kik kétévi börtönre ítélték.

§ **Csöd.** A debreczeni törvénytörvény Nagel László h-nadudvari fakeserkedő ellen a csödöt elrendelte. Csödbiztosul Hegedűs István bíró, tömeggondnokul dr. Weisz Bernát, helyettesül dr. Nyiri Ernő debreczeni ügyvédet nevezte ki. Csödbjelentési határidő 1899. évi október hó 28. napján.

§ **Jäger Mari gyöngéledik.** Jäger Mari, a hírhedt hódmező-vásárhelyi méregkeverő, a kit a bíróság életfogytig tartó fegyházra ítélt, gyöngéledik. A többszörös gyilkost Mária-Nosztán tartják fogva, a hol vad természeté igen sok bajt okozott öreinek. Nehány héttel ezelőtt megbetegedett és most a fegyház kórházi osztályában ápolják.

Tudomány, irodalom, művészet.

A regény műfaja.

Írta és felolvasta Csengey Gusztáv, az eperjesi közs — ev. és r. kath. — tanári körben.

Mindjárt mondom egy példát . . . azaz hogy kettőt, mert egy nem elég.

Lássuk először az egyiket.

A fölszerűt hajadon (tartsuk meg ezt a régi szép magyar szót) belép a regényolvasás csarnokába. (A bakfischról nem is szólnak, mert az csak lopva olvas regényt.) A fiatal leány egy barátjától kapja a legelső regényt, ki lelkesülten dicséri és a leánya mohó vágygallyal fog hozzá — Rocambole kalándjaihoz! Tele szívja lelkét azzal az egészségtelen levegővel, a mi az egészen végig vonul, izgatja idegeit az érkező-iklandó képtelen helyzetek bonyadalmaival és a mi a legnagyobb baj, ferde felfogással rajzolt álhősök torzalakjairól hamis ideálképét alkot s a cselekvő erőt, az élet motivumait teljesen felreismeri. Ime, már az első regény megmérgezi lelkivilágát. A 2-ik regény véletlenül kerül szemé elé: Dickens „Fehér ház”-a. A remek alkotásnak már első lapjainál is ásitani kezd s néhány fejezet után becsapja a könyvet s fölkiált: „Jaj beh unalmas, jaj be csunya!”

Mert hiszen fiatal lelke még nem érett meg arra, hogy a gyönyörű mű alapelemjét s cselekményének irányát fel tudná fogni. Irodalmi szépségeit pedig a részletekben sem látja, mert azok a káprázatos ködfátyol képek, melyeket Rocambole mutatott, látó érzékét megrontották.

Igy keletkeznek a kifuzamodott gondolkozású regényes kisasszonyok.

Pedig ha valaki fiatal lelkűkhöz való nemes irányu és könnyen felfogható olvasmányt adott volna kezükbe, egészen mássá fejlődhettek volna.

De mintha hallanám, hogy szóval föl itt is, amott is egy-egy tapasztalt hölgy:

— Ohó! — az nem úgy van; itt vagyok én, én vagyok a mama. Az én leányom csak azt olvashatja, amit én adok kezébe! Nos hát én is előllok a 2-ik példával.

Legyen ez a példa föltételes s kérdezzük vele: Hátha az a mama is Rocambole neveltje, mi jót adhat az, leánya kezébe?

Ismertem egy előkelő uri asszonyt, a kinek minden olvasmánya a francia ponyvairodalom rossz regényeiből került ki s leányával együtt versenyt olvasták a képtelenebbnél képtelenebb rémhistóriákat.

Lám a mama sem óv meg a bajtól, ha őt nem óvta meg senki.

Aki műveltebb, nemesebb ízlést akar fejleszteni, annak magának legyen ízlése, fogékonysága s mindenek fölött helyes kritikája.

A selejtes regénygyártmányok egész nemzedékeket rontanak meg s az elfajult ízlést aztán a jó művek nem tudják ellensúlyozni.

És ezen a lejtőn vagyunk már mi magyarok is. Ideje volna már valamit tenni ellene.

Jól tudom, hogy az én csekély kísérletem nagyon keveset fog használni az ügynek, de ha lesz a hallgatók közül csak egyetlenegy, a ki valami tanulságot visz magával, már ez is nyereség.

De elég is már. Ez a bevezetés tán fölösleges is volna, ha nem kellene igazolnom, hogy a regény tudatos olvasásáról felolvasást tartani nem olyan furcsa, mint aminőnek első hallásra látszik.

Kimerítő tanulmányt én nem ígérhetek, erre két felolvasás kerete nagyon is szűk. Tanfolyamot kellene nyitni belőle s bizony nem ártana. Rövid vázlatot sem akarok adni, mert a vázlat, ha egész is, szintelen s elmosódó. Azt amit a szűk keretben adhatok, jól megakarom rajzolni. Ha kevés lesz is, de jól kidomborodjak.

És most átterek tárgyamra.

De mielőtt a regény műfaját ismertetném, szükségesnek tartom arra is kiterjeszkedni, hogy hogyan keletkezett a regény? Ez azért szükséges, mert a műfaj lényegét, alkotó részeit sajtóságait a történelmi fejlődés ismerete

könnyebben megvilágosítja, sőt e nélkül sokat meg sem lehetne érteni.

A regény történetét azonban nem szándékom előadni. A regény részletes történetének annyi ága-boga van, hogy vázlatos előadásával csak zavart idéznék elő.

Eleg lesz a történelmi fejlődés pragrammatikusával, vagyis alapokaival és főbb eredményeivel megismerkednünk.

— Folyt. köv. —

KÖZGAZDASÁG.

* Román huskivitel Németországba.

A magyar gazdákat közérdeklő hírt jelentenek a „K. l. Ért.”-nek Jászvárosból. A takarmányhiány miatt ugyanis Romániában a szarvasmarha ára annyira leszalott, hogy egy nagyobb vállalkozó a német piacokon akarja az állatok husát értékesíteni. Kezdetben naponként 30,000 kigr. hus vitetnek Jászvárosból Berlinbe, a hova az ut 36 óra alatt megtehető és a hol az összes költségeket beleszámítva, egy kiló hus egy márkáért eladható, a mi tekintettel a jóval nagyobb husárakra, Berlin közelségére nézve nem kis jelentőségű lenne. Épp a napokban indult annak egy több vagonból álló próbaszállítmány.

Budapesti gabonatözsde. Az izraelita ünnep miatt a forgalom a gabonatözsden egész napon át szünetelt.

CSARNOK.

Két daczos lélek.

II.

— Hajl pompás, mulatságos egy história ez az enyém. De rövid leszek, ne féljen, nem untatom . . . Megálljon . . . Így . . . Hogy is kezdjem? . . . Igen, igen . . . Hát czudarul vagyok, druzsam nagyon czudarul. Pedig ezelőtt tizesztendővel is milyen nyalka, milyen boldog fickó voltam! Egész Biharban senkivel sem cseréltem volna akkor. Utánam bolondult a megye sok asszonya, lanyája . . . De én csak egyet szerettem. Klotildnak hívták. Gesztenye hajával, sötétkék, hosszukás, mély szemével régen lekötött. Ha még a büszkesége, mivel sége, mily magasra emelték szemem előtt. Valósággal diadal volt, hogy engem választott leendő férjéül. Mindenki hidegnek, kimértnek tartotta: én csak az előkelőségét láttam.

Ugy mondta, hogy viszontszereget. Apja, a dolyfős Baróthy Endre, nagy fénnnyel kivanta megülni az elj-gyész ünnepét. Közel is volt már a várva várt nap. Az egész megyében mindenki tudta, hogy Klotild enyém lesz. És én türelmetlenül gondoltam az esküvőre is, mintha valami ördög sugta volna, hogy az soha sem jöjjön el! De azért boldog voltam . . . Ha csak egy perczig is kedvesem arcába néztem és láttam azt a folytonos, édes mosolyt, mely az ajkain lebegett: képes voltam tünni várni akár az ítélet-napig.

Haha! Vártam is, épp az ítélet napjáig!

Hát volt a városunkban egy fiatal özvegy asszonyka, nagy szépség volt . . . Hohó, druzsam, a földön nincs olyan királyné, a ki vételkedett volna vele. Magas sugar teremtés volt. Haja olyan, mint az éj és mégis ragyogott, mint a gyémánt! Hát meg ha kibontotta! Eddig ért, ni . . . Majdnem a sarkáig . . . És az arca! Életében nem látott olyan szemet, olyan ajkat, mint az övé volt! Egy csókért készen lett volna az ember a pokolba menni látogatóból! Ugy bizony . . . királyné volt. Beszéde, termete, még a neve is az volt. Reginának hívták . . . De a leike, az alabbvaló és hivanyabb volt mint egy rongyos, tolvaj cigányasszonyé.

Ez a bajos Gina az oka annak, hogy most itt vagyok, s azt mondom önnek uram: Föl van jogosítva, hogy a szemem közé kaczagjon!

Egy napon beállit hozzám Gina rokona,

Romocsa Nep. Janos órnagy ur. Szikár, csontos ember volt, kissé kopasz, de magas, értelmes homloku. A szemei hidegek, élesek és okosak, akár a kigyóé. Egész modora elegáns s az uniformisa mindig tele hintve parfümmel. Kardját sohase csörtette és katonás járásában, köszönésében csupa előkelőség.

— Szeretném látni a lovait. Mindenféle dicsérik. Hátha találok nekem valót köztük.

Az órnagy ur erősen ropogtatta a magyar szót; látszott rajta, hogy cseb származású. Hadnagy koráig egy szót sem értett még a nyelvünkéből.

A jó Isten tudja miért, de már az első látogatása alatt megnyerte a jó indulatomat. Elvezettem az istállóba, kihajtottam vele a szerény ménesembe és magam választottam ki számára két háts lónak való csikót.

— Futtatni akarok az ó-zi versenyen a tisztek díjért! — mondta elégtelen, és fehér, gyűrűs kezét, melyről szerette lehuzni a keztyűt, oly nyugodt méltósággal nyujtotta felém, ahogy azt bizonyosan valami tabornoktól látta.

Megalkudtunk. Az egyik ló árát le is fizette. És azzal ajánlta magát.

Vissza kellett adnom a látogatását

A város felső végén lakott, külön házában, mely valamikor zsendár órlak volt. Ropogant, éktelen egy épület, de nagy udvar tartozott hozzá és jókora kert, meg istálló. A szobákban új butorok, a melyeket csak nem rég állítottak ezekbe az a csöny szobákba.

A pitvarban két sapkás baka szarvasbőr keztyűt mosott.

— Romocsa órnagy urat itthon találom?

A legény fölnezett; de mielőtt szóra nyitotta volna száját, a közeli ablakból csengő női hang hallatszik:

— A bátyám nincs itthon. De kérem, sziveskedjék befaradni.

Oda néztem. Lebontott haja, igéző tekintetű asszonyfej nézett rám. A mint szemünk találkozott, hirtelen mosolyra nyílt az egész arca.

— Rám se ismer? — tört ki egyszerre kacajba a nő. Hát nem emlékszik már Ginára, egykori pajtására?

Visszahuzódott az ablaktól s a következő percben már a pitvarajtóban állt. Mindkét kezét felém nyujtotta és behitt a nappaliba.

Csakugyan nem először láttam most — Mikor még 10 éves lányka volt, atyjával, egy mogorva kapitánnyal itt laktak a városban. A kapitány járatos is volt hozzánk, a lanyka anyja már nem élt s a kis Gina úgy nőtt fel mint valami kis kadét. Ki nem állhatott akkor és ezt ki is mutatta. Én meg bosszantottam és káplár kisasszonynak csufoltam. Most is azonnal eszembe jutott, hogy nem egyszer sirásra birtam a rátarti lányt.

Folyt. köv.

Sirkövek!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni, hogy

Piacz utca 69. számú háznál
a Megyeházzal szemben levő

Fióközletemben

mindenféle és fajta

sirköveket

a ház lebontása miatt mélyen leszállított gyári áron árusítom el!

Kiváló tisztelettel

Kegyes Ferencz.

Üzleti könyvek nagy raktára.

HOFFMANN és KRONOVITZ

 KÖNYVNYOMDÁJA

DEBRECZEN, a főpostával szemben.

Ajánlkozik:

nyomtatványok elkészítésére,

kereskedők, gyárosok és iparosok részére.

Levélpapír czégnomással

1000 drb. 3 frt 50 krtól feljebb.

Levélborték czégnomással

1000 drb. 2 frttól feljebb.

Monogrammal ellátott

Lakadalmi és báli meghívók.

Eljegyzési kártyák

 nagyon olcsón.

Névjegyek

Tánczrendek

Számlák

Jegyzékek

Üzletjegyek

Körlevelek

Árjegyzékek

Műsorok

Zárszámadások

Evi jelentések

Dombornyomásu galvanizált remek

 reklam falragaszok.

Pinczérszámlák, bor és sörczimkék.

Menu kártyák a legdiszesebb kivitelben.

Regények, elbeszélések, költemények.

Tudományos és szakmunkák előállítása.

Rovatos iven, tabellák.

Részvények, szelvények.

Elsőbbségi kötvények, értékpapírok.

Diszesen kiállított étlapok.

 igen mérsékelt árak mellett.

Ruggyanta bélyegzők igen olcsón.